

μεν δὲ εἰς τοὺς μεταγενεστέρους τὴν ἀναγκάλυσιν καὶ ἐξήγησιν τῶν φαινομένων εἰς ἡμᾶς ἀτάκτων καὶ ἀνωφελῶν ; ἢ τέλος πάντων, νὰ ὁμολογῶμεν τὴν σοφὴν ἄγνοιαν, τὴν Οὐκ οἶδα ; Τί ᾔθελεν εἰπεῖ τὴν σήμερον ὁ δέκατος Ἀλφόνσος, βασιλεὺς τῆς Καστιλίας, ὃς τις ἀπέδιδε τὴν ἀταξίαν τοῦ Πτολεμαίου συστήματος εἰς αὐτὸ τὸ σύστημα τοῦ Παντός ; τί ᾔθελεν εἰπεῖ περὶ τῆς τολμηρᾶς αὐτοῦ ἐκείνης κρίσεως, ἃν ἔβλεπε τὴν σήμερον μὲ ποίους ἀπλοῦς νόμους διοικεῖται καὶ ἐξηγεῖται τὸ σύστημα τοῦ Παντός ; Ἐκ τούτων λοιπὸν καὶ πολλῶν ἄλλων τοιούτων συμπεραίνεται, ὅτι δὲν δυνάμεθα λογικῶς νὰ ἀποφασίσωμεν, ὅτι εἶναι τι ἐν τῇ φύσει ἄτακτον ἢ ἀνωφελές.

Προκειμένων δύο φρονημάτων ἢ συστημάτων, ἐξ ὧν τὸ μὲν εἶναι σύμφωνον μὲ τὸν ὀρθὸν λόγον, τὸ δὲ ἐναντίον, φανερόν. ὅτι πᾶς λογικὸς ὀφείλει νὰ ἐκλέγῃ τὸ πρῶτον. Ἀλλὰ τὸ δόγμα τῆς ψυχικῆς ἀθανασίας συμφωνεῖ κάλλιστα μὲ τὸν ὀρθὸν λόγον· εἶναι λοιπὸν καὶ προτιμητέον. Ὁ ὀρθὸς τῶντι λόγος διδάσκει ἡμᾶς, ὅτι ἡ ψυχὴ εἶναι αἰὼλος καὶ ἀμερής· ὅτι εἶναι ἀθάνατος· ὅτι εἶναι ἐναντίον τῆς θείας σοφίας καὶ ἀγαθότητος ἢ εἰς τὸ μηδὲν καταστροφή τοῦ εὐγενεστάτου τῶν ποιημάτων αὐτοῦ· ὅτι τέλος πάντων, ἀντίκειται εἰς τὴν θείαν αὐτοῦ δικαιοσύνην ν' ἀφήσῃ τὴν ἀρετὴν ἀβράβευτον καὶ τὴν κακίαν ἀτιμώρητον.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε΄.

Περὶ τοῦ εἰς ἑαυτὸν πρώτου καθήκοντος τοῦ ἀνθρώπου.

Τὸ πρῶτον τῶν εἰς ἑαυτὸν καθηκόντων τοῦ ἀνθρώπου εἶναι νὰ φροντίζῃ καὶ νὰ ἐνεργῇ τὰ συντείνοντα εἰς τὴν ψυχικὴν καὶ σωματικὴν εὐεξίαν αὐτοῦ· ἡ διπλὴ δὲ αὕτη εὐεξία ὑπάρχει εἰς τὴν ὀρθὴν χρῆσιν τοῦ λογικοῦ, ἡγουν, εἰς τὸν φωτισμὸν τοῦ πνεύματος καὶ εἰς τὴν λογικὴν καὶ θεάρεστον πρᾶξιν τῆς ἀρετῆς. Ἀνάγκη λοιπὸν νὰ ἔχῃ παιδεῖαν καὶ ἀρετὴν· νὰ ἀποκτᾷ γνώσεις ἀληθεῖς καὶ ὠφελίμους, νὰ σολίζῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ μὲ ἀρετάς, ὧσων εἶναι δεκτικὴ, καὶ νὰ φεύγῃ πᾶσαν κακίαν καὶ πᾶν ἐλάττωμα· νὰ προμηθεύῃ δὲ εἰς τὸ σῶμα αὐτοῦ τὰς ἀθώας ἀπολαύσεις, καὶ νὰ προφυλάττῃ αὐτὸ ἀπὸ πάντων τῶν κακῶν, ὅσα δύνανται νὰ βλάψωσιν ἢ νὰ φθείρωσιν αὐτό.

Ἐκ τῶν ἀναντιρρήτων τούτων ἀρχῶν εὐκόλον εἶναι νὰ συμπεράνωμεν, ὅτι ἡ ἀρετὴ δύναται νὰ κάμῃ τὴν εὐδαιμονίαν τοῦ ἀνθρώπου. Ἐπειδὴ δὲ ἡ ἀρετὴ εἶναι ἡ σταθερὰ καὶ μετὰ λόγου φύλαξις καὶ ἐκτέλεσις τῶν νόμων, οὓς ὁ Ποιητὴς ἔθετο εἰς τὰ ποιήματα αὐτοῦ, μένει ν' ἀποδείξωμεν, ὅτι ἡ φύλαξις τῶν νόμων τούτων καθιστᾷ τὸν ἄνθρωπον εὐδαίμονα. Εἰς τοῦτο πρέπει νὰ ἔχωμεν πρὸ ὀφθαλμῶν τὰς ἡδὴ ἀποδειχθείσας ἀληθείας· ὅτι δηλαδὴ ὁ ἄνθρωπος εἶναι λογικὸν ποίημα